

DAGENS NYHETER.

KULTURDEBATT

Artikels ursprungsadress: <https://www.dn.se/kultur/nils-funcke-statsministern-trollar-med-truten-om-yttrandefriheten/>

Nils Funcke: Statsministern trollar med truten om yttrandefriheten

Uppdaterad i går 15:49 Publicerad i går 10:16

Statsminister Ulf Kristersson (M) och justitieminister Gunnar Strömmer (M) på en pressträff om säkerhetsläget den 1 augusti. Foto: Roger Turesson

Regeringen är fast besluten att ändra i ordningslagen. Det inger oro. Den verkliga mätaren för en demokrati är nämligen vilka reella möjligheter människor har att ge uttryck för åsikter, värderingar och känslor, skriver Nils Funcke.

Den 1 augusti meddelade statsminister Ulf Kristersson och justitieminister Gunnar Strömmer att det inte blir någon förändring av bestämmelsen om hets mot folkgrupp och ingen trosfridslag. Yttrandefriheten ska vara orörd.

Eller?

För en dörr, inskränkningar i mötes- och demonstrationsfriheten, lämnar de på glänt. Ordningslagen ska ses över för att öka Sveriges nationella säkerhet.

Ministrarnas utgångspunkter inger oro.

Enligt justitieministern krävs varsamhet eftersom det rör sig om "grundlagsnära" rättigheter men det är trots allt endast fråga om "praktisk tillämpning". Statsministern försäkrar att det inte handlar "om att inskränka yttrandefriheten".

Mötes- och demonstrationsfriheten utgör tillsammans med bland annat yttrandefriheten och informationsfriheten hörnstenar för att säkerställa den fria åsiktsbildningen. De kan begränsas men endast inom de ramar och på det sätt som anges i regeringsformen.

De får begränsas bland annat av hänsyn till rikets säkerhet men aldrig enbart av till exempel kulturella eller politiska skäl. De får heller aldrig sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Som vid all lagstiftning krävs ett dokumenterat behov, att åtgärden är effektiv och att det är förutsebart vilka gärningar som är straffbara.

Tryck- och yttrandefrihetsexperten Nils Funcke. Foto: Janerik Henriksson/TT

Innovativa beskrivningar av de grundlagsreglerade opinionsfriheterna som "grundlagsnära" ger en missvisande bild av opinionsfriheternas betydelse för det svenska statsskicket. Att som statsministern hävda att en förändring av ordningslagen inte handlar "om att inskränka på yttrandefriheten, utan att bredda prövningen av tillstånd för allmänna sammankomster" är att trola med truten.

Det är inte enbart konstitutionella regler som definierar en demokrati. Då skulle även Ryssland kvala in i gruppen. Den verkliga mätaren är vilka reella möjligheter enskilda har att ge uttryck för sina åsikter, värderingar och känslor. Den "praktiska tillämpningen" och skyddet är prövostenen.

Demonstrationsrätten kan begränsas om ordningen och säkerheten vid manifestationen inte kan upprätthållas. Det är också rimligt att riksdagen gett regeringen möjlighet att förbjuda manifestationer vid vissa platser i händelse av att landet är i krig eller vid höjd beredskap. Sådana begränsningar ska träffa alla manifestationer oavsett deras politiska motiv och oavsett vilket uttryck de tar sig.

Att ge regeringen denna möjlighet även i fredstid kräver precisa kriterier för när och på vilka platser manifestationer ska kunna

nekas. En in blanco-regel skulle bli en främmande fågel i en demokrati men också ett slag i luften.

En begränsning av fysiska manifestationer är lätt att kringgå genom att till exempel offentliggöra inspelningar med inklippta verkliga platser

En begränsning av fysiska manifestationer är lätt att kringgå genom att till exempel offentliggöra inspelningar med inklippta verkliga platser, som spelats in i smyg eller som arrangerats på icke allmän plats.

En manifestation med inga eller en handfull åskådare får effekt först när den sprids. Ska syftet med en begränsning nås måste även de övriga opinionsfriheterna begränsas och självklart inte bara träffa koranbränningar utan alla opinionsyttringar som kan orsaka en ökad säkerhetsrisk. Själva yttrandet, oavsett uttrycksformen och hur det sprids, kommer obevekligen att träffas.

Möjligheten är mycket, mycket liten att hitta en tydlig, väl avvägd, förutsebar och effektiv begränsning som inte tar sikte på yttrandets innehåll och därmed drabbar yttrandefriheten generellt.

Regeringen är fast besluten att ändra i ordningslagen. Förblir utgångspunkten för en utredning att det handlar om en administrativ åtgärd utanför det grundlagsskyddade området ligger inte minst enskilda som inte förfogar över traditionella medier för att ge uttryck för sin avsky för förtryckarregimer illa till.

Till sist drabbas även de traditionella medierna eftersom det sedan 2015 etablerats en falsk uppfattning att ändringar i brottsbalken som begränsar opinionsbildningen också måste införas i yttrandefrihetsgrundlagarna.

Läs mer:

[Carsten Jensen: Koranbrännarna sätter eld på demokratin](#)

[Konstnärer varnar för lagändringar som påverkar yttrandefriheten](#)

Text

Nils Funcke

journalist och expert på rättsliga frågor kring tryck- och yttrandefrihet